

Pomozi Péter: Ungari ja Võromaa võinu inämb läbi kävvü

Kae lk 2

Tori hobõsidõ kasvataja Ester Vaabinast

Kae lk 3

Kuimuudu kipõ mõtlõminõ kats ello pästse

Kae lk 4

Mõnistõ kooli muusikapesä alos-tas vahtsõst

Mõnistõ kooli muusikapesä uut vahtsit ja vannu pillimängu-huviliidsi pilli opma.

Muusikapesän opatas viiulit, ukuleelet, Hiiu kannõld, väikut kannõld, lõõtsa, kitari, akordionni, klavõrit, bassi, trummõ, plokkflööti, klarnetit ja flööti. Lisas individuaalsõlõ pillioppusõlõ opitas ansambli-mängu. Mõnistõ kooli muusika-pesän oppasõ Laube Reet, Visnapuu Mare, Esko Heli, Saarna Rolf, Kaasiku Ott, Hain-soo Meelika ja Laube Kadri.

Ligembät teedüst saa küssü Laube Kadri käest e-postiga kadriglaube@gmail.com.

Luulõsõit jõud Võro latsiraamadukokko

Riikevahihõlinõ luulõfesti-val Luulõsõit jõud riidi, 14. süküskuul Võromaa kes-krasamadukogo latsiosakunda. Ummi latsiluulõtuksi lugõva Eesti luulõtaja Tungla Leelo, Soomõ luulõtaja Laaksoneni Heli ja Läti luulõtaja Samaus-ka Ieva. Vällämaa luulõtajidõ luulõtusõ omma eesti vai võro kiilde ümbre pantu, nii et kul-lõja saa noist arvo. Kokkosaa-mist juhtva Luulõsõidu kõrral-daja Kallionsivu Jenni ja Läti luulõtaja Godiņš Guntars.

Luulõsõit om mitmõkeeline luulõtajidõ ümbresõitminõ, miä härgütäs luulõtuksi tõlkmist esi kiilihe ja tutvustas huviliidsilõ tõõsõn keelen kirotõduid luulõtuksi ja tõisi maiõ luulõtajit. Luulõsõitu peetas joba 2006. aastagast pääle.

Peetas Võromaa tüümessi

14. süküskuul peetas Võrol Kandlõ kultuurimajan Võromaa tüümessi. Paiga pääl omma tüüandja ja ettevõtja, kiä mi piirkunnan tüüd pakva. Muu

hulgan andas teedüst, määndse tüükotussõ tulõvigun vabas või-va jäia.

Nuuri jaos peetas eräle ajurünnäk, kaias tulõvikku ja kõnõldas mitmist võimaluisit, miä võisi näile huvvi paku.

Kell 12 peetas Kandlõ lava pääl avalikku debatti tuust, kas meil om tüü- vai tüüjõupuudus. Teemat lahksasõ ettevõtja, eri-alaliitõ ja umavalitsuisi esindäjä.

A Kandlõ kohvikun om seo kõrd valla karjäärikohvik: andas kipõt teedüst, kuis ja kohe pidä-nü minemä, ku tahat midägi oppi vai midägi uman tüüelon muuta.

Riian tetäs valla liivi instituut

21. süküskuul tetäs Riian Läti Ülikooli suurõn aulan pido-lidsõlt valla Läti Ülikooli liivi instituut.

Instituut nakkas uurma lii-vi kiilt ja kultuuri. Päält liivi keele omma liivi instituudi tegemise kõüdedü tõisi Lätin kõnõlduisi õdagumeresoomõ kiili – lutsi ja leivu keelega. Nuu omma lõunaeeesti keele-saarõ Lätin.

Loosi mõisa laat kuts üten lüümä

29. süküskuul peetas Vahtsõ-liina kihlkunnan Loosi mõisa sisehoovin laatu. Laat om ku-mardus paikligulõ kraamilõ, disainilõ, käsitüüle, hääle sõõ-gile ja nutikalõ keskkunnasõb-raligulõ eloviiële.

Valla omma kohviku ja käsi-tüütärõ, mängitäs näütemängu. Teedüs laadu ja kauplõmisõ kotsilõ: varje@siidrimoisa.ee.

Räpinä pensionääre kokkosaaminõ

23. süküskuul kell 13 kõrral-das Räpinä pensionäre selts kokkosaamisõ. Kokko saias Räpinäl tulõtõrjõühingu saalin Rahu 15.

UL

Lätläisi rattavõistlusõ alostus ja lõpp Võromaal

RAHMANI JAN

Puulpäiv, 8. süküskuu. Vahtsõn-Roosan Mõtsavele talo man om parkmis-plats täus Läti numbriga massinõt. Üles omma säe-tü lätikeelitside kirjuga telgi, kõlarist tulõ lätikee-list muusikat ja juttu. Käu Läti maastigurattavõistlu-sõ aasta perämäne etapp.

Joba neläs aastak saa lätläi-si suurõ jalgrattamaratoni Hopa etapp alostusõ ja lõpu Vahtsõn-Roosan Mõtsave-le talo man. Taloperemiis Mõttusõ Meelis seletäs, et tan om stardis ja finiis kõik olõman, saa parki, om elektri. Et Meelisel om kõr-raldajidõga hää läbisaaminõ, ommaki lätläse maratoni-staabi kotussõs valinu Vaht-sõ-Roosa.

Timahavadsõ maastigu-rattavõistlusõ tege esierä-lidses tuu, et lisas hariligõlõ tsipa lühembile sõitõlõ võis-tõldas ka 100 kilomeetri sõi-dun. Tuuga tähistedäs Läti Vabariigi 100. aastapäivä.

RAHMANI JANI PILT

Kõgõ pikembä, 100kilomeetridse sõidu start Vahtsõn-Roosan Mõtsavele talo man.

Kell saa ütessä ja kõgõ pi-kembäle võistlusõlõ andas start. Mõtsavele talu man mäe pääl sõit satu rattit. Iin sais rattarada, miä lät Eesti-Läti piiri lähküst, mitmõn paigan käändäs Eesti-

maalõ sisse. Ja lõpus jõudas jäl-ki Vahtsõhe-Roosa.

Suurt rattasõiduvõistlust omma uudistama tulnu mitmõ huvilidsõ, tõisi siän rattasõidu-entusiast Hall Hunt Mõnistõst,

paadist tett peräkäro rattal takan. Kokko võistlõs ligi 1400 maastigurattasõitjat. «Seo om vast kõgõ suurõmb rattavõistlus Võromaal,» kitt Mõttusõ Meelis.

Põlva Meediäsüst uut vahtsit meediähuviliidsi nuuri

RAHMANI JAN

Põlva nuuri meediätsõõr Meediasüst alostas timaha-va umma viendät huuaigu ja uut mano ka vahtsit üten-lüüjit. Üten lüümä kutsutas koolinuuri 8.–12. klassini.

Päämidselt tegeles Meediäsüst paigapäälitsist ettevõtmisist pilte ja videouudissidõ tege-misega. A päält tüü om taa ka ütstõõsõga läbikäümise paik. «Kuun omma mitmõn vannud-sõn ja esi huvidõga noorõ, kiä ütstõist väega hoitva ja tugõva. Mõnda huvitas tehnikga, tõõnõ taht reportri olla, kolmandalõ miildüs üritüsi kõrralda jne. Mi päämine mõtõ om laskõ nooril kõkkõ pruuvi ja sis saava nä uma ala valli. Mi ei «kasvata» aokiränikkõ, a pakumi tsipa tõistmuudu tegevüst ja põhi-tiidmiisi meediävaldkunnast,» seletäs meediätsõõri juhendaja Maseni Kristina.

Meediäsüsti tüütämise aol om tsõõri tegemiisist ossa saanu ligi 50 nuurt. Parhilla om suurõm-bit tegijit 10, umbõs 10 om viil

MASENI KRISTINA PILT

Pilt Meediäsüsti koolitusõst 2016. aastaga rehekuun. Kooli-tust vidä Adamsoo Karl Gustav.

muialõ kuuli vai tüüle lännü, a pidävä hinnäst osas Meediäsüs-tist ja pruuvva jõudupite tege-miisin üten lüvvä.

Meediäsüsti rahvas om kõrralданu avalikkõ üri-tüisi nigu meediäfoorum ja meediäteemalinõ nuuri-konvõrents. Är om käütü meediäteemalidsõl nuuri-vaihtusõl Madeiral. Om tettü pilte ja uudisluukõisi ette-

võtmisist, perämädsel katõl kõrral om Meediäsüst olnu Uma Pido ammõtlik meediä-partnõr. «Meediäsüstil om uma videokanal Youtube'in, kon parhilla saa kaia ligi 70 videot. Ka perrä!» kuts Ma-seni Kristina üles tettüid asjo ligembält uurma.

Meediäsüsti tüü käu nii-muudu, et kõrra nädälin omma kuunolõki, kon arutõdas ki-

Kõrra kuun, inämbüisi puul-päävä, omma Meediäsüstil täüspikä koolituspäävä. Opitas, kuis tetä parõmbit saatit ja pil-te, a om ka säänsit koolituksi, miä andva laembit tiidmiisi meediäst ja tuu mõost.

Määndsit nuuri sis Meediä-süst mano uut? «Noid, kedä huvitas pildi tegemine ja video. Noid, kedä huvitas aokirändüs ja meediä. Ja noid, kinkalõ miildüs kõik aig midägi tetä ja hinnäst pruuvi,» kõnõlõs meediätsõõri juhendaja Maseni Kristina.

Põlva nuuri meediätsõõri rahvaga saa ühendüst e-posti-ga meediasyst@gmail.com vai Meediäsüsti FB-lehe pääl.

Näolda lugu. Ildaaigu kõndsõ Talna kaubamajast müüdä ja näi kaemisaknõ pääl säänest pilti. Imelik om tuu, et takah om külh «molo» kirotõt, a noil kujukõisil olõ-i pääh määnestki mollo.

MUSTA RIIVO jutt ja pilt

MÄRGOTUS

Ungari ja Võromaa vaihõl võinu olla inämb kokkoputmist ja läbikäümist.

Võromaa ja Ungari täämbäne päiv

POMOZI PÉTER, võro- ja eestihuvilinõ ungarlastõs keeletiidlane

na uhkuisi ja hulluisiga, midä kökkõ peetäs normaalsõs. Nii nigu om kõigin suurin liinun. A saman om tuu paik, kon mi elämi, Budapestist 30 km kavvõn, joba vähämbide Eestii liinu muudu paik. A ku Budapesti ümbrusõn käävä inemise rohkõmb kodo magama, sis Võromaal mullõ miildüs seo, et om viil luudusõlähkü elo olõman. Ja määnegi rahulikkus, midä suurõnliinan, kon kõigil om kipõ, inämb ei olõ. Tan näe, et bussi käävä mõnused kirjuga ja hõikusõga, et aigu om.

Taa 20 aasta joosul, ku ma Võromaal käänü olõ, om ütte-tõist ka muutunu. Näütuses om Võromaal ja Võro liinan hulga ilosalõ kõrda tet-tüid maiu. A seoga üten olõs luudusõ ossa nigu veidü vähämbäs jäänü. Om ehitet ülimuudsit kuubikmajju, määndse mu meeles ei klapi vana

võro hinge ja võro luudusõga.

Ja mõtsa raotas kah mu arusaamisõ perrä pallo. Seo ei olõ õnnõ Võromaal niimuudu, seo om Baltimaio vai kogoni kõgõ maailma miinus, et inemise ei saa arvo: mõtsulda ei saa ellä. Pallo arvasõ, et mõtsast saa ellä: võta mõtsa maaha ja osta hindäle uhkõ auto. Kül mõts kasus vahtsõst. A peris nii seo ei olõ, nigu ilma ja kõik muu halvõmbas muutumisõki näütäse. Mõtsu piät iks hoitma.

Ungarin tege ungarlasi-lõ, esieranis latsiga perrile täämbädsel aol rõõmu tuu, et meil om perride sotsiaal-olokõrd väega hää. Üts parõmbit Euruupa Liidun. Nii esä ku imä võiva latsõga kolm aastakka 70% inneskidse palgaga kodo jääi. Ja ku näütuses üliopilasõl om kats last ja tä om opilainu võtnu, sis tä ei piä inämb midägi tagasi masma. Ungari riik väega avitas, et rohkõmb latsi olõs. Pallo ei usu näütuses, et ku sul om Ungarin kolm last vai nuur pere taht kolmõ last ja ehitäs maja, sis tä saa ligi 31 000 eurot maja ehitämise toetust.

Kehv om kül tuu, et Euruupa Liiduga võrrõldõn omma Ungarin palga madalavõitu. Tuuperäst lätt hulga nuuri Lääne-Euruupalõ tüüd otsma. Saman om tuu ülene hädä kõgõn idapoolitsõn Euruupan. Ildaaigu loi, et tuun nimekirän olõvat Leedu edimäne, Ungari olõ katsas vai ütsäs. Nii kaiõn olõmi viil peris hään saibun.

Mõtõlus

Sääne suvi sis tinavaasta...

«Taa kuumaga lähät õks pääst hullus külh. Valasi õdagult ussõ iin lille. Hommugu tul-li trepi pääle ja kaije, et näet, üüse om vihma tullu, lillilehe omma likõ.» kõnõl üts muidu väega teräne ja tragi provva hainakuul, ku mitu nädälit taivast tsilkagi es olõ tullu ja kraadiklaas päivält ligi kolmkümmend ja üüse üle katõkümne lämmäkraadi näüdäs.

Ime muiduki, et peris segi es lähä, ku maikuu algusõst saadik õigõdõ vihma es olõ tullu ja hainakuu edimäne nätäl ennegi peris jahe olõ, a vett ka sis taivast kuigi pallu es saadõta. Mõnõl puul olli nurmõ õks peris summan, kardulivarro häädü enne ära, ku medägi alla kasvi, oa- ja hernekõdra kasvi vaivalt täüs, ku jo ära kuiusi... No tetä es olõ medägi!

Siski es olõ Võromaa põua poolõst kõgõ hullõmb kant, siin ja sääl õks huukõnõ tull, kastõ iist ennegi, nigu sis kotun sääntse vihma kohta ülti, ku ma lats olli.

«No mis ti enämb tsuklõma tükit, Jakap visaõ jo edimäde külmä kivi vette,» pruuvõs tuul aol vanaimä kah latsi jõe viirde juuskmast tagasi hoita. Muidu omma vanarahva ütlemise jo õigõ, aga tuu, et juulikuu 25. pääväl vesi külmäs minemä nakas, om külh kahtlanõ jutt. Tinavaasta paistu hoobis nii, et Jakap olõ tuu kivi, mea tä jõkkõ vai järve visaõ, kuuma sanna-kerise päält saanu, tuuperäst olõ vesi mõnõl puul jo 25 kraadi ligi. Ja et vesi hoit lämmind külland kaugõ kinni, saat viil põra tsuklõman kävvü, ku tuu lõbuga suvõ joosul är harinu olõt.

Mi inemisiil om harva säänest murõlda olõkit nigu seo suvi, et ei pea kohegi sõitu minnen pallu rõivõid üten võtma ega murõtama, kohe üüses jäät. Egäl puul jo lämmi ja kuiv. Üten Võro kohvipoodin näi kõrra reisirahvast, kel üsälatsõki üten. Sääl kandin olti edimist kõrda, a tuud, kohe tsuklõma minnä vai konh üüse olla, nakati allõs vasta õdagut arutama.

Nuil, kel pallu nurmi villä all vai kari laudan, ei olõ muiduki elu murõlda, aga nuu, kiä sääntse elu omma valinu, ei olõki väega nõrku närvega ja luutma õks peat. Vast tulõ pikk ja lämmi süküs ja satas parasjagu vihma kah. Ütte imelikku asja näet, ku sõitõn ringi kaet. Mais, medä aastakümneid tagasi kolhoosõ algusõn põlõti, es hooliki seo suvi kuigi pallu niiskusõst, nigu taast konagi kõnõldi. Lämmi om tähtsamb ollu ja varro omma enämbüisi täusmehega ütte mõõtu. Ja hernenurmi pääl rohetas ätäl! Osa kõtru lei hennest jo kuivaga ruttu vallalõ ja nuu teräkese omma ilustõ idanõnu. Vast ei müüki põllumiis, kel hendäl eläjeid ei olõ, taad värsket kraami kalli raha iist kauõdõ ja võõrõilõ, pakk hoobis lehmapedäjäst naabrimehele, et mine no lasõ kari pääle vai niidä näile ette.

Ku kuigi ei saa, sis kuigi õks saat, kui veidükene märguta!

Ja naksi ildaaigu väega miildümä tuu Valtoni Arvo ütlemine, et rikas om tuu, kiä vähä taht, mitte tuu, kel pallu om...

Küsse RAHMANI JAN

NÕLVAKU KAIE

Maailmakraammispäiv üten latsiga

Seo puulpäävä omma terven maailman kraammisõ talgu. Maad tetäs puhtas 150 riigin. Ja kõkkõ taad ilmakasimist härgütedäs takast ja kõrraldõdas Eestist.

Kuigi egäsugumadsõ kampaania tundusõ mullõ imeligu, om seo kraamminõ sääne tüü, midä passis ütenkuun tetä. Eestin om olnu «Teeme ära!» talgit päält kümne aastaga ja seo aoga omma mi mõtsaalodsõ hulga puhtambas saanu. Kimmäle omma neo talgu kasvatanu ka suurõ hulga latsi, kiä ilmangi prahti mõtsa ala ei vii.

Latsi peräst ja latsiga ütenkuun masnu seogi kõrd vällä kraamma minnä. Kas sis mõnõ ammõtligu talguga üten vai niisama uma kodomõtsa ala vai kodotii viirde. Vanno ullõ, kiä prügü mõtsa veevä, om rassõ ümbre opada. A noorilõ või seost, ku nä nägevä, määnest aska om luudustõ kantu, suur kasu olla.

Rõõmsat ilmakraammist kõigilõ!

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee
Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja: Laivi Org, laivi.org@wi.ee
Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:
Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee
Tellimine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Karu Taavi ja Margi Martin: proovimi kõrralda hüvvile ettevõtmiisilõ vunki mano

Võromaa arõnduskeskusõ man om käümä lännü ettevõtminõ nimega «Vunki mano!». Tuu tähendäs, et proovitas avita kogokundõl ja MTÜ-del är tetä midägi, minkast nä omma mõtõlnu, a olõ-i är tetä jõudnu vai mõistnu. Rehekuu edimädsel nädälivahetusõl tulõ Vahtsõliinan luumistalos, kon asatundjido abiga proovitas välläpikutuid mõttit täudeminekele ligembäle avita. Ettevõtmissõst kõnõlõsõ lähembält Karu Taavi ja Margi Martin «Vunki mano!» miiskunnast.

Midä ti täpsembäle tiiti ja plaaniti?

Karu Taavi: Ma olõ seon miiskunnan olnu tuu, kes võimaligõ idee alostajidõga om kokko saanu ja kullõlnu inemiisi mõttit. Olõmi kõnõlnu, määne võinu elo Võromaal olla, kuis tä võinu parõmbas saia, ja pruuvnu üten inemiisiga märgota, kuis tuu nädälivahetus, miä rehekuu alostusõn tulõ, saanu olla abis suuvõ täütõmisel, kuis noilõ hüvvile mõttilõ vunki mano anda.

Margi Martin: Tego om üte osaga suurõst riikevahihõlidsõst projektist. Seod tetäs 24 paarilidsõga ja egän riigin proovitas ummamuudu asja. Meil om Võromaal häkatoni muudu ettevõtminõ, mi paarilidsis omma MTÜ Helpific ja Tallinna Ülikuul. Taa projektiga

Karu Taavi ja Margi Martin «Vunki mano!» miiskunnast.

proovitas paranda hajaasutusõn inemiisile pakutavit teenüssit.

Meid Taaviga om kampa kutustu, et mi toimõndasi Võromaa asjaga. Plaanin om perrä pruuvu, kas sääne häkatoni ehk luumistalgidõ muudu toimõndaminõ om abis ka kogokunnaprojekte, kogokunnateenüsside vällätüütämise man. Ku harilikult pruugitas häkatoni tehnoloogiasju tegemisi jaos, sis mi ülesannõ om kaia, kas seo Võromaal lihtsambide lahendusis vällämärgotamisõ man kah tüütäs.

Määndse omma nuu projekti ja tahtmisõ, midä takast tsuskma naatas?

Karu Taavi: Olõmi varrampa

paar kõrda ideetalossõ nime all tennü ettevõtmiisi ja om korjunu kümnekund plaani, miä vunki mano tahtnu saia. Läbi om kõnõldu ja arvada tulõva ummi mõttidõga luumistalgist ossa võtma erivajaduisiga inemiisi, häätegevüse, spordi ja turmismiga kõüdedü mittetulundusütisüse Võro maakunnast. A mõnõ hää mõttõ jaos om viil ruumi kah.

Kuimuudu tüü sis noin talgin käümä nakkas?

Karu Taavi: Vahtsõliina gümnaasiumin saias 5.–7 rehekuuni kokko, omma ette valmistõdu ruumi ja avitaja ja koolitaja. Tüü noidõ ettevõtmiisiga kest terve nädälivahe-

tusõ, riidist pühapäävani. Tetäs miiskunna, 4–8 liikmõga pun-di, kellega naatas tüüd tegemä, ja pühapäävä õdagus piäsi nä olõma nii kavvõl, et saava hindamiskogolõ kõnõlda, kohe nä jõudsõ ja kuis tuud asja tegemä naatas. Ja sis antas arvõhinnä. Päält luumistalgidõ lõppu saami viil mõttidõga edesi minnä, saami avita kas projekti kirotamisõ vai elloviimise man. Tuu ei olõ nii, et saat pühapäävä õdagu määndsegi plaani ja iispäävä hummogu mõtlõt, mis ma seoga edesi tii.

Margi Martin: Kõik ei piäki tulõma uma mõttõga. Mi väega ooda ka noid, kes tahtva pundi tulla kellegi idee manu ja avita tuud är tetä.

Karu Taavi: Säänsit luumistalgit plaanini tetä kolm kõrda: seo om edimäne, sis tulõva aasta mahlakuun ja rehekuun vahtsõst. Ku sa edimäne kõrd olõt mõnõ miiskunna liigõ, a kaet, et seost või sullõ kah kassu olla, sis mahlakuun võit joba uma ideega vällä tulla.

A mille ti säänest asja aia tahati?

Margi Martin: Ma olõ suur Rõugõ ja Võromaa patrioot, nii et ma hää meelega avita, et tan elu parõmpas lääsi, et olõs viil parõmb ku parhilla. Ku midägi tetä saa tollõ jaos, olõ ma kõgõ olõman. Seo ettevõtminõ tundu põnnõv.

Tori hobõsidõ kasvatataja Ester

RAHMANI JAN

Antsla vallan Vaabina ristin kasvatas Adra Ester tori hobõsit. Timä kasvatõdu hobõsõ omma mitmõl aastal näütüisi võitnu ja kõvastõ kittä saanu.

Hobõsidõga kammandamist ütles Ester haigusõs, min-kast valla ei saa. «Ma sündü joba säändse hädäga. Olli nelläaastanõ, ku hobõsõ är varasti. Lätsemi vellega vanaimä manu mõttõga, et aian omma hää ubina, a sis võtsõmi hoobis väskalauda mant hobõsõ ja sõitsõmi minemä. Niikavva, ku hinnäst mäletä, omma millegiperäst naa eläjä minnu tõmmanu,» seletäs Ester.

Tiidlikumbalt naas Ester hobõsit kasvatama joba majandidõ aol ja ei olõ täämbädseni seost ammõtist valla saanu. «Kõgõpäält olli majandidõ hobõsõ, sis sai hindä hobõnõ, sis naksi hindä hobõsõl varsa tulõma ja no om terve kari,» kõnõlõs Ester. Egäpäävädse tüü, miä hobõsõkasvatatajal tetä tulõ, omma eläjide süütmine, sitavidämine ja triinmine.

Murõt täüs tõuluuminõ

Et hobõsidõ kasvataminõ hinnäst är tasunu, om vaia, et kari varssu toonu. Tuu man om hobõsõkasvatatajal hulk murõhtamist. «Mõt-lõt, kedä kellega paarita, määndse määra ja täku kokku panõt, määnest varssa saia tahat. Paaritat är, 11 kuu peräst sünnüs varss. Kõgõpäält murõhtat, kuis tiines saia, sis murõhtat,

RAHMANI JANI PILT

Niipia ku Ester hobõsõkoplhe lätt, omma hobõsõ timä ümbre ja uutva kõtukotist maiust.

kuis sündünü elun varss, sis murõhtat, kuis taa varss suurõs kasunu, oppat vällä ja sis nakkat kaema, kuis võimalikult hää hinnaga valla saia. Nii taa aastast aastalõ om,» seletäs Ester. Kõgõ taa man om Estril pääst läbi käünü mõttit, et targõmb olõs hobõsõkasvatus är lõpõta. «Rikkas seoga ei saa. A kari lätt kõrrast parõmbas, ei tahtu är ka lõpõta,» märgotas tä.

Hullustõ kurtma Ester kah ei piä: timä müüdü hobõsõ omma saanu hää peremehe. «Minevä aasta lätš nii häste, et mu märede käest telliti varsa, nii et seo aasta varsa omma müüdü joba inne sündümist. Seo om egä arõtaja suuv, et olõs, kellele kasvata,» kõnõlõs Ester.

Tori hopõn om nigu universaalauto

Tori hobõst võrdlõs Ester universaalautoga – tä olõ-i ekstra millegi jaos luudu, a üts õigõ perreimä ilma universaalautolda toimõ ei saa. «Tä tege kõkkõ: ku om vaia, vidä kuurma sitta, ku vaia, tege lõbusõitu, ku vaia, kand sällän. Kõik olõnõs tuust, midä sa tälle opat. Tori hopõn ei sünnü, rangi kaalan vai satul sällän: tedä tulõ opada tüüd tegemä ja ratsa sõitma,» seletäs Ester.

Tori hopõn om sääne tõug, kiä piäs hinnäst kařamaal är elätämä. «Ku täl väega tüüd ei olõ, sis ilusa kõrraligu rohumaa pääl või ette tulla hädä, et tä lätt innembi liiga paksus.

Ei piä jõusüütä manu andma,» kitt Ester tori tõugu.

Koolitas hinnäst treeneris

Perämädsel aol om Ester ummi hobõsidõga käünü rakendisporti võistluisil. Tuu om vahtsõnõ spordiala, kon hobõsõ piät kuurmat vidämä ja muid etteantuid ülesandit täütmä. Et parõmbalõ egäsugumaidisist riiglist arvo saia, käü Ester treenerikoolitusõl. «Om ratsutamisõ treener, ei olõ vahet, kas tiit rakendisporti vai muud. Põhi nakkas kõigil üttemuudu, piät reegli selges tegemä, palfu lugõma ja harjutama ja lõpus eksämi tegemä. Vanal inemisel ei püsü reegli meelen, a ma iks proovi,» om Ester luutust täüs.

Estrit ja timä hobõsit võit tihtipääle nätä mõnõl üritusel, kon tä vankrisõitu tege. Ka tiatrietendüisin ja filmen om tarvitõt Estri hobõsit.

Nõvvuandõ hobõsõostjalõ

Noilõ, kiä tahtva hindäle hobõst osta, om Estril mitu soovitust. «Ku inemise mõtlõsõ, et nä tahas hobõst osta, sis Eestimaal võis osta paiklikkõ tõugõ. Kas sis vähämbät eesti hobõst vai keskmist tori hobõst vai ku tahat peris suurt ja karvast, osta ardenni hopõn. A inne ku hobõst ostma läät, opi kellegi man päämidse ratsutamisõ ja hobõsõga tüütegemise võttõ är ja mõtlõ kotun hoolõga perrä, kas sul om iks hobõst vaia. Meil om palfu tallõ, kes pakva opmisõ võimalust ja õnnõ ulf ei pruugi tuud,» and Ester nõvvu.

Edimädses hobõsõs soovitas Ester huvilidsõlõ vanna hobõst. «Ku sa väega kogõnu ei olõ, sis kõgõ rumalamb mõtõ om tuu, et ostat varsa ja oppat esi vällä. Parõmb osta vana opat hopõn, asata tuuga ümbre kodu ja opi. Sis saat teedä, kas tahat hindäle kah periselt hobõst. Latsõ suuvi saia hindäle hopõn piät hoolõga mõtlõma. Hobõst ei tasu inne osta, ku olõt edimäst kõrda sadulast maaha sadanu. Ku peräst julgut ratsutama minnä, sis sul om arvada tuu haigus küllen,» kõnõlõs Ester.

Üts kotus, kon hobõsõga ümbrekäümist oppi saa, om Estri Vaabina tall. «Mu man saa oppi vankriga sõitmist ja ratsutamist,» kõnõlõs Ester. Kel huvi, löüd talli telefoninumbri internetist üles.

Ilmahulgu

Perämädsel paar aastat maailma pite ümbre rännänü MUSTMAA ULVI kirotas, miä om lajan ilman silmä jäänü.

Nuu, miä süänd pututasõ

Mul om latsõpõlvõst meelen määnegi jutt vai luulõtus, kon kõnõldi Hiina keisrist, kiä seie pääsükeisi pessi. Mõtli tuukõrd, et taa om määnegi nallalugu, et nii ulf ei saa ummõtõgi üts keisri olla.

Tulõ vällä, et saa kühl! Hiina keisride menüüden omma päält tuu kirän ollu viil säändse delikatessi nigu haihuulõ, hirmõpeenisse, mõtsakunna munasarjarasõv, orangutani kuivatõdu huulõ...

Viil 80ndil ollõv Hiina riigipäie pidulaudu pääl ollu haiuimõ, pääsükesepesä (periselt om tuu piiritäjäpesä ja supi seen) ja must karvanõ karukäpp.

Üts keisri olf vähä imelik – toolõ ollõv hirmsalõ pelmeenini miildünü! Pelmeenini olliva muidu iks vaesõ rahva süük – jahutainas, kohe sisse muu söõgi perä är kākidi. (Sõna «restoran» tulõ tuustsamast – nuu söõgiperä, midä Prantsusõ kuninga õukond är es jõva süvvä, jaotõdi lihtrahvalõ. Säänest «supiküüki» naatigi restoranis kutsma.)

Tuu imeliku keisri käest saiva pelmeenini hindäle hiinamaisõ nime kah: *dim sum* – nuu, miä süänd pututasõ.

Ma trehvisi Hiinan pelmeenibanketilõ. Edimält mõtli, et lää konsõrdilõ. Maja olf suur ja uhkõ ja konsõrdisaal kah – nigu Vanemuisõdõ olõs sadanu. Lava ja rõdu ja... Õnnõ kulda ja verrevät olf rohkõmb, õigust üteldä, kõik olgi õnnõ kuldnõ ja verrev.

Tõsõst külest olõs jälki nigu restorani trehvanü – egäl puul pääle lava olliva lavva. Ja sõs naati pelmeene ette tuuma! Mõnõ seen olliva kapsta, mõnõl seene, bambusõ, mõnõ seen makõ kraam... Üttekokko 16 erimuudu *dim sum*! Ja viil pääle süümist naas konsõrt.

Üts mu tutva tütarlars Leedust es jõvva är imestä, et ma mustikapelmeenest midägi kuulnu es olõ. Kitse noid hirmsalõ ja nakaas õkva tegemä, et ma kah ummõtõgi nii hääd kraami pruuvi saassi. Tõtõst olf hää! Kõgõ harilikumb jahutainas, mille seen veitü jahvõ ja tsukrõ seen veerütedü mustiga – tuu jaos, et segu vähä paksõmb saasi ja vällä ei tüküssi. Poolakas ütelf manõ, et ku süümise aigu hapundkuurt ja tsukõrd pääle pant, sõs om viil parõmb. Olfi. Poolakas ütelf viil, et timä tege kõigist marjust pelmeene ja eski hapi-nistkapstist.

Nii et ku teil ei trehvä kimmäst plaani olõma, mis järgmädses söõgis tetä, sõs tekke tuud, mis süant pututas. A inne tuud – minke mõtsa!

Vana pilt kõnõlõs

PILT VANA-VÖROMAA KULTUURIKUJA MUUSÕUMIST

Linatohtri avvustaminõ

Ku nuur tohtri Kreutzwald 1833. aastagal Võrolõ tull, es mõista tä vast arvadagi, et timä tüü ja tegemise jääse mõotama Võrolõ tulõvit tohtri ja kultuuritegeläisi.

Võrol peeti tihtsäle Eesti tohtridõ päivi, miä kõgõ naksiva pääle arsti ja lauluesä Kreutzwaldi kujo mant. Nii omma ka täämbädse pildi pääl üles võedu 8. Eestti tohtridõ päivist ossavõtja 1. süüküskuul 1929. Avvosammas olf ka kõgõ meelüsipaigas Võrolõ konsõrti andma tulnulõ Tarto miihikoorilõ. Egä kõrd Võrolõ konsõrti andma tullõn saadi kujo

man kokko ja tetti väiku konsõrt. Ka sis, ku 1982. aastagal tetti vallalõ vahtsõnõ haigõmaja Kubija pedäjide all, naksi vallategemise ettevõtmisõ pääle Kreutzwaldi vana haigõmaja mant. Säält edesi minti Kreutzwaldi kujo manõ, panti lilli ja saadi õnnistussõna vahtsõ haigõmaja alostusõs. Põnõv om märki, et Võrol omgi 1827. aastagast pääle olnu kats kotust, kon haigõmaja om olnu: Karja uulitsan ja Kubjal.

Ka parhillatsõl aol nakkas egäaastanõ Võro folkloori (perimüstandsu) festival pääle jo Kreutzwaldi kujo man.

RUUSMAA ARTHUR

Opitunni Vana-Võromaa muusõummõn

ROOBI REET

Vana-Võromaa muusõumi pakva kooliopilaisilõ ja latsialalatsilõ kõütvit muusõumitunnõ ja teemapäivi, kon latsõ saava tiidmisi korada hoobis tõistmuudu ku koolitunnin. Oppaja, kiä sa tahat umma ainõt latsilõ põnõvambalt opada, tulõ latsiga muusõummi opma!

Näütes saa muusõumitunnin teedä, kuis asju mõõta, ku käeperi olõ-i päsülät ega tollipuu. Aoluitunnõn saad tarkus jääs parõmbahe miilde, ku esi mõnt vanaaolist tüüriista proovit. Luudusoppusõlõ andva värmie teemapäävä, kon tegemist jakkus nii välän, mõtsan ku aidan. A kunstitun-

MÕNISTÕ TALORAHVAMUUSÕUMI PILT

Vanaaolidsõ kohtopidämise läbimängmine Mõnistõ muusõumin.

ni võinu tetä hoobis gallõriin – sääal avitas luvva kunstnigõ vaim. Muusõumin saat oppi esisugutsit tarkuusi käsitüüst kooni matõmaatikani.

Kae muusõumitunnõ ja

teemapäivi kotsilõ täpsämbalt: wi.ee/et/muuseumid/elamusope-muuseumis/ ja lepü kokko pasva aig. Teedüst saa mano meiliga reet.roop@wi.ee vai telefoni 521 0671 päält.

Valga muusõum korjas sünnütüsperimüst

Tulõva aasta urbõkuun om Valga muusõumil plaanin valla tetä näütüs sünnütüsiga kõüdetüst perimüsest. Näüdatäs, kuis omma muutunu sünnütüsiga kõüdedü tegemise ja kombõ perämädse saa aasta joosul. Näütüse «Hälli kiigutaja» kokkosäadmise man uut muusõum ka lehelugõjidõ ütlenlümist.

«Olõmi sünnütämisperimüse kogomisõs kokko säädü küsü-

müse ja kutsnu üles korjama asju, miä kõüdedü latsõuutmisõ, latsõ sündümise ja kasvatamisõga,» seletäs Valga muusõumi juhiabi-varahoitja Rebäse Marju.

Lisas vanõmbalõ teedüsle uut muusõum juttõ ja asjo Vine aost ja täämbädsest pääväst. «Tahami saadu teedüsse kõrvuusi säädi Eesti Rahva Muusõumin olõvidõ matõrjaalõga. Niimuudu näemi, kuimuudu

sünnütüsiga kõüdedü tegemise ja kombõ om perämädse saa aastaga muutunu,» ütles Rebäse Marju.

Küsümüse, minkalõ vastust teedä tahetas, omma üles pantu Valga muusõumi kodolehe pääle valgamuuseum.ee. Teedüst või küssü ka Rebäse Marju käest e-postiga marju@valgamuuseum.ee vai telefoni 766 8861 päält.

UL

Võikijuuskmminõ surmaga

NAHKURI LIIDIA

Kõik kaos – tuu om inemiisi-pere igävane õdagulaul ja tuu omgi kõgõ nii. A tõnõkõrd, ku õnnõs lät, võit midägi viil är tetä, inne ku tuu kaominõ õkva tulõman om.

Ku taivas kah avitas, sis lät õnnõs. Ma olõ seo maamuna pääl iks päivi elänu. Nii ütte ku tõist om juhtunu. Mõnõ kõrra olõ saanu hädaliidsi kah avita. Sääl om päämine, et piät rututut mõtlõma ja kõrraga toimõndama nakkama.

Tuu olf aastit tagasi. Ma elli ja tüüti Väimelän. Käve päähuunõn kontorin, õiõndi sääl uma tegemise är ja tahtsõ liinaliini bussi pääle minnä. Buss käve tuukõrd viil tehnikumi päähuunõ iist läbi. Buss tulf ja ma istõ bussi pääle taadõpoolõ. Bussi tulf üts tutva miis Eedu. Näta olf, et täl olf olnu kipõ tulõk, selle veref näost. Äkki käve määnegi nõks täst läbi, ai hindä sirgõmbas ja näo värm muut. Taipsi kõrraga, et asi om halv.

Hõiksi bussijuhilõ, et ärku minemä sõitku, hüpsi bussi päält maaha, üle lillipindre, ja hõiksi päähuunõ etteruumi, kon olf inemiisi, et helistäge kiirabi – bussin sattõ inemine kokko – ja tulkõ kiä-

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

ki mullõ appi. Õkva lät müüdä mu tüüseldsiline Maia, kes kuulsõ, mis hädä om. Joosimi bussi, sääl tõmbsimi Eedukõsõ, kes olf joba nakanu sinitses minemä, bussi vahekäüki pikäle, käändsemi täl pää nigu vaia ja naksimi tedä tasoma. Bussin mõnõ naasõ kaiva ja ütliivä, et ti jo näeti, et tä om koolnu – jätke no perrä. Bussijuht saisõ keset bussi ja astõ iks üte ja tõsõ jala pääle. Mi muidogi es jätä ja joba tulf kiirabi kah, a Eedu nakaš suud liigutama. Abin üt-

livä, et tan om tettü kõik, midä olf vaia. Tükü ao peräst võtsõ Eedu elo sisse.

Õdagu tulf Eedu naanõ suurõ ikuga mi poolõ ja üteli mul-lõ, et ku minno sääl bussin es olnu, sis põra näil essä inamb es olnu. Eedu elli päält tuu viil üle kümne aasta.

Tõnõ kõrd juhtu nii, et ma tüüti Raisten, tohtõrdi sääl lautu man eläjit. Lõpõti oma tüü ja naksi kodo poolõ tulõma. Olf perädu kuum suvinõ aig. Kavva aigu es olõ joba vihma

tulnu. Suurõ Tartu tii päält käändse mi maja iist müüdä ruusatii. Tuu tolmaš hirmsahe, ku kiäki sõif. Suurõtii päält olf mi kotsilõ mõnisada miitret.

Tuul pääväl sõidiva mi maja iist müüdä ütstõsõ takan suurõ massina liiva ja ruusaga – sääl takanpuul midägi ehitedi. Kavvõmbast näi, ku kal-laja lät müüdä, tolmutpiv nõssi taivani. Sis näi, ku majauussõst tulf vällä naabri väikene poig Alar (4–5 a),

kühvlikene käen, ja lätõ õkva tii pääle sinnä tolmu sisse. Suurõtii päält nakaš mi tii pääle käändmä järgmäne suur massin. Mi tii kotsil olf iks suur tolmu nigu pilv.

Joosi sinnä, kohe poiss katõ. Kuigiviisi näi, et tä istõ keset tiid tolmu seen. Vaivald jõudsõ tä säält är tõmmada, ku joba puistaš järgmäne kal-laja meid liiva ja tolmutaga üle. Mul rõivaski säläh liik.

Perän mõtlimi, et mitte määndsegi mooduga ei olõs tuu juht meid õigõl aol nännü. Mi õnnõs olf tuu kah, et väega väiku tuulõõhk olf maja takast ja nii ma näi, kohe poolõ pois-kõnõ astõs. Teno taivalõ, et lätõ õnnõs. Poisist kasvi miis, kes piäs täambädseni elämä.

RUITLASÕ OLAVI, hää elo puult är tsurgit luulõtaja

Kõrralinõ üllenpidamine

Kaegõ, Herkel saa lat-sõ. Lätõs niimuudu, et ei saa uma naasõga, a uma tüüseldsilidsega. Esi üteli, et kõgõ kõrralidsõmb sääne üllenpidamine kah ei olõ. Nii om, miis tiid, mis miis ütles. Latsõtegemine nõudki, ku mõtlõma naada, joba luudusõ puult mittekõrralist üllenpidamist. Lipsu võit kaala jätta, tuust ei olõ hätä, a püksi tulõ külh maaha võtta. Ja kihä alomadsõ otsaga tulõ säändsit mittekõrraliidsi liigutuisi tetä. Tuda-suda...

Riskibisnisi. Näeti, Tarto Ülikooli raamadukogo direktori Halliku Martin tetti vallalõ. Piir latsõtegemises säadmise ja kiusamisõ vaihõl om nii ohkõnõ, et esiki koolitõdu mehe jääse hättä. Kuis sa tuud last tõistmuudu tiit, kõgõpäält tulõ õks paarilidsõlõ ilosahe lähkule saia, nii nigu tuu asi eläjäriigin käü. A avitas paarist sõnast ja ku nu paar sõnna naistõrahvalõ ei miildü, sõs omgi kõik. Olt häpü täüs, tüült vallalõ lastu ja mida kõkkõ viil.

Ku om plaanin tüü man mõnõlõ naasõlõ lähkule saia, sõs ma soovida suu ülepää kinni pitä. Kõkkõ, mis sa ütlet, võit perän su vasta pruuki. E-kiirja ja SMS-e saatmist är võtku plaanigi, neo omma puhta tunnisasa. Kõgõ parõmb om, ku käänat hinnast tüüseldsilidse poolõ, kaet täl näost müüdä, silmä ei kae, ja sõs tiit kihä alomadsõ otsaga timä poo-

lõ säändsit liigutuisi. Tuda-suda. Alostusõs mitte äkiliidsi, a säändsit üteliidsi, naisilõ ei miildü rapsja mehe. Edimält võit naistõrahvas veiduke-se viltu kaia, a ku sa egä päiv nii tiit, sõs tä harinõs är. Sõs paari nädäli peräst võit joba üteliidsi liigutuisi vahelõ mõnõ äkilid-

sembä kah tetä. Tuu näütas, et sa olt veiduke-se rohkõmb ku mõni lambadamiis.

Feissbukin olf õkva trehvämine: ütõs nuur naistõrahvas kaivaš, et ütõs vanõmb Pärnu herräsmiis kõlits tälle läbi Skype'i ja nii ku tä videokõnnõ vasta võtf, sai selges, et mehel omma joba rõiva sälläst, ja tä naaski pikembä jutulda ähkma ja hinnast rahuldama. Esiki pilt mehest olf Feissbukki pantu. Järgmädsel pääväl olf Delfin jutt, kon tetti selges, et Skype'in hindä rahuldamisõ iist ei saa säädüs mehele midägi tetä. Õigõ kah, ega videokõnõ esi tüüle ei nakka, naistõrahval tulõ kõnõ vasta võtta, tuu tähendäs tuuga nõun olla. Ja sõs om sul joba kõvva suurõmb voli. Ega tuu naanõ olf uma süämetävvete takan veiduke-se helevällä kah.

Kaegõ, kiusaminõ om mooduasi. Ku sa olõst naistõrahvas ja sul ei olõ miist, egäl nädäli-vahetusõl juut esi klubi vetsun korgijuuki ja ku õks midägi ei juhtu, sõs om kiusaja leüdmine kah parõmb ku mitte midägi.

Kavala internaadipoisi

Väimelän ellimi, olf üü ja helisi telefon.

Miis võtsõ vasta ja helistäjä olf miilitsäkõrrapidäjä. Moraali lugõdõn selef, et meil sääli internaadin kõrda ei olõ. Poisi omma Võru liinan kinni peetü ja uutva perrätulõmist.

Miis Priit olf opialajuhata-

ja ja vastuf sis õdagiidsi asju iist kah.

Tä võtf katõ kabiiniga opisõidu veoauto, et lät tuu ütõn Kimaski Villuga nuu tsura liinast är.

Moraal olfgi paigast är. Poissõl olf kast Žiguli olt!

A sis tulf Priidul ja Villul mõtõ, et las poiskõsõ võtva hindä vahelõ tuu ollõkasti ja toova esi karistusõs jalaga

koolimajja. Esi tulli nä är ja poisi jäivä maaha.

Poisi es olõ ka ulli. Istsõva Kirumpää silla manu maaha, jõiva õllõ är ja pandsõva vii asõmõlõ... Kast om kast.

Ma ei mäletä, kavva tuu kast sääli koolimajan saisõ ja mis tuust sai, a ku olf lõpuak-tus, sis nuu poiskõsõ tunnisti pattu...

RAUDKATSI ENE

Maolda nali

Mõni nali om nii maolda, et aja peris naardma. Toimõndaja om üte säändse siilä vällä valinu.

Imeasjoga keksmine

Minevä aastasaa katsakümnen-dil aastil naas Eestimaalõ trehvämä õks inamb suumlaisi. Nä uhkõndi eestlāisi iin: «Meil om mõstäv tapeet!»

«A meil om Gustav Naan!» es jää eestlāse kah võlgu.

Egäst riast lõvvät üte sõna, miä ei passi' sukugi ritta, a passis häste kokko sügüsega! Määntse' nuu' sõna' omma'? Vastusõ' saada' meile ildambalt 20. süükskuu pääväs.

1. laud, pingikene, tammõtõhv, kapp, riol, tugituul
2. kõllanõ, verrev, must, kõrvits, rohilinõ, roosanõ
3. vassar, kastanimuna, kirvõs, saag, hüüvli, kõhvli
4. pähkmas, hani, kikas, kana, parts, vutt
5. leib, vorst, juust, kala, võid, kõrblāsesiin
6. petäi, katai, jallai, kuus, pluum, kõiv
7. jõgi, järv, upin, uja, kraav, lump

FASTRÕ MARIKO PILT

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiaga:
Uma Leht
Tartu 48
65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus:
6 õigõst ja 4 võlssi.

Armsa koolioppaja mälestuses

Kõnõlõ oppajast, kes ei olõ mullõ üttegi koolitunni andnu. Tä opaš säksa kiilt, a ma opsõ keskkoolin inglüst. Perän olf tä õdagukooli direktri, a tuu kuul es putu mul-lõ. Hää lugõja saa muidoki aimu, et jutt om Vijardi Õitset.

Mu kooliaol alaš süükskuu kolhoosin kardokit võttõn. Nigu mi esi kõnõlimi: põllumajandust nõstõn. Üte sügüse olf mi klassi-ga ütõn Vijardi Õitse.

No ollimi iks puiani. Lätsimi lupa küsumäldä kinno, kon pääle filmi näütämist olf tands. Ku mi poolõ üü aigu tagasi jõudsõ-mi, võtsõ meid vasta tulivihanõ oppaja. Majja olf sisse murdnu kamp nuuri tsurrõ, kinkast pidi nõrk naistõrahvas, tuu tähendäs Õitse, ütõndä jako saada. Ja

meile, patukottõlõ, andsõ tä kah andis, selle et olf hää süämege.

Perän olf Õitsega läbikä-mist sakõstõ. Õitse olf väega seltskundlik inemine. Ku peeti mõnd pito vai muud lavvaga olõngit, pallõldi Õitset midägi võro keelen kõnõlda. Timä leevänummõr olf jutt, kuis vaskast herrät koolitõdi. Ist-sõmi liina rahvasaadikidõga Kandlõ saalin ümbre lavva, esi suurõst naarust kõvõra. Kõgõ kõvõmbalõ naard vahtsõ-nõ sideülem, kes olf ildaaigu Läänemaalt siia kanti tulnu. A veitü ao peräst küsse tä, kiä tuu Vaska sääne olf. Vahtsõnõ naar...

Seo jutuga tervidä ma kõiki tutvit kuulmeistrit, innekkõkkõ Suu-koolist ja Võro keskkoo-list. Gümnaasiumiharidus Võ-rol om Eesti riigiga üte vana.

Ja päsemigi är

Ma kuuli raadiost, et kelläle ei mõo käändmine häste. Esierä-nis sügüse, ku piät tseieri tagasi krutma. Inemiisil om kergemb är harinõda, nä olõ-i jo massina.

Tuu om muidoki õigõ, et tseie-ride edesi-tagasi käändlemine är lõpõtõdas. Elo om edesi län-nü, tuu, mis minevä saandi jaos olf mõistlik mõtõ, om mi saan-dil tävveste mõttõlda. Õnnõs omma kõik tuust arvu saanu ja tugõsõ kellāao paikajätmist.

A eestlāsele miildüs vaiõl-da ja nüüd om vaidlus tuu üle, määne aig jättä. Imelik, et kiäki olõ-i tuud vällä ütelnü, et suvõaigu om meil aastast

pia katõssa kuud, a talvõaigu õnnõ üle nelä kuu. Mi olõmi jo harinu valgõl aol suvõaoga elämä ja ei kujuda ettegi, et septembrih olõs õdaku jo püm-me. Suurõmba ao umast elost elämi parhillaki suvõaoh. Tuu om iks mõistlik, et kell suvõao pääle paika jääs. Kellāaig olõ-i jo süüdü, ku inemise õdaku õigõ ao pääle magama ei lāä ja poolõ üüni määndsitki ekraanõ vahtva. Ku üüse katõssa tunni makat, sõs om ütõkõik, mis kell tuu tüü- vai koolipäiv nakkas. Väega pallo käävā ülepää üüse tüül ja noil olõ-i vaiht, kohmaal kellätseier parajahe om.

MUDA MARI

Uma Lehe tellmine:
tellmine.ee/umaleht